

Sisä-Suomen YTA-alueen yhteistyösopimuksen päivittäminen tiettyjen sopimusehtojen osalta

Aluehallitus 30.03.2026
4167/00.01.00/2026

Valmistelija toimialajohtaja Jussi Savola, puh. 040 330 5512,
jussi.savola(at)omahame.fi

Selostus Sisä-Suomen yhteistyöalueeseen kuuluvat Etelä-Pohjanmaan, Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan hyvinvointialueet. Samaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyösopimus (jäljempänä YTA-sopimus) valtuustokausittain. YTA-sopimuksen tarkoituksena on varmistaa yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden työnjako, yhteistyö ja yhteensovittaminen siltä osin kuin se on tarpeellista hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien toteutumisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuuden turvaamiseksi (sote-järjestämislaki 36 §).

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 1.8.2025 voimaan tulleen muutoksen myötä YTA-sopimuksessa on sovittava valmiuden säätelystä, keskinäisen tuen antamisesta, keskitetyn johtamisen toimivaltuuksien käyttöönotosta sekä avun antamisesta yhteistyöalueen rajojen yli tai kansallisesti (50 a § kohdat 1–8). Hyvinvointialueiden yhteistyösopimukset ja hyvinvointialueen hallintosääntö on saatettava lakimuutoksen mukaiseksi yhdeksän kuukauden kuluessa lain voimaantulosta eli 1.5.2026 mennessä.

Koko YTA-sopimuksen valmistelu valtuustokaudelle 2025-2029 on vielä kesken ja se on tarkoitus tuoda aluevaltuustojen hyväksyttäväksi syksyn 2026 aikana kansallisen ohjauksen mukaisesti. Näin ollen valmiuteen ja varautumiseen liittyvän lakimuutoksen edellyttämät muutokset YTA-sopimukseen on päivitettävä voimassa olevaan sopimukseen erikseen huhtikuun aikana.

Sisä-Suomen yhteistyöalueen johtoryhmä on linjannut, että samalla voimassa olevaan YTA-sopimukseen lisätään horisontaalista yhteistyötä koskeva ehto. Sen avulla voidaan varautua hankintalain muutokseen vahvistamalla hyvinvointialueiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia.

Valmius ja varautuminen

YTA-sopimuksen varautumisosiota on valmisteltu yhteistyössä hyvinvointialueiden kesken. Valmisteluun on hyödynnetty olemassa olevia rakenteita, kuten yhteistyöalueen valmius ja varautumis -ryhmää, valmiussuunnitelman kirjoitustyötä koordinoivaa työryhmää sekä varautumisen asiantuntijoita kaikilta kolmelta hyvinvointialueelta. Valmistelun pohjana on myös hyödynnetty muilta yhteistyöalueilta saatuja materiaaleja. Hyvinvointialuejohtajat ovat käsitelleet dokumenttien sisältöjä 26.2.2026 kokouksessaan. Sopimusehdot on lähetetty 27.2.2026 kommentteille STM:lle, jolla ei ole ollut niihin huomauttamista. Ehdot on käsitelty YTA-johtoryhmässä 13.3.2026. Valmiuden ja varautumisen lakimuutokseen liittyvä sopimuspäivitys viedään hyväksyttäväksi kunkin alueen aluevaltuustoon 30.4.2026 mennessä.

Yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen julkiseen osaan on kirjattu yleiskuvaus yhteistyöalueen varautumisen periaatteista. Sen lisäksi on

sovittava valmiuden säätelyn periaatteet ja toimenpiteet, häiriötilannejohtamisen rakenteet, keskinäisen tuen antaminen ja keskitetyn johtamisen toimivallan käyttöönotto sekä mm. hälyttämiseen ja tilannekuvaan liittyviä yksityiskohtia. Nämä asiat kuvataan salassa pidettävässä asiakirjassa (julkisuuslain 24.1 § kohta 8), jonka hyväksyy kullakin alueella hyvinvointialuejohtaja. Menettely on sote-järjestämislain lainvalmisteluasiakirjoissa suositellun mukainen.

Horisontaalinen yhteistyö

Horisontaalinen yhteistyö tarkoittaa sitä, että hyvinvointialueet voivat tuottaa palveluja yhdessä ilman, että yhteistyötä pidetään hankintalain mukaisena palveluostona. EU-lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö sallivat tällaisen yhteistyön silloin, kun julkiset toimijat hoitavat yhdessä yhteistä julkista palvelutehtävää eikä toiminta tuota kilpailuetua yksityisille toimijoille.

Kansallisella tasolla horisontaalinen yhteistyö perustuu hyvinvointialuelain (611/2021) 9 §:ään ja 52 §:ään, joiden mukaan hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa ja hoitaa tehtäviään yhdessä sopimuksen nojalla. Lisäksi sote-järjestämislain (612/2021) 36 § edellyttää, että yhteistyöalueen hyvinvointialueet sopivat YTA-sopimuksella työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta lakisääteisten tehtävien toteuttamiseksi.

EU-tasolla oikeusperusta liittyy hankintadirektiiviin 2014/24/EU ja Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Sen mukaan julkisten hankintayksiköiden välinen yhteistyö voi jäädä hankintasääntelyn ulkopuolelle, jos se koskee yhteisen julkisen palvelutehtävän hoitamista, perustuu yksinomaan yleisen edun mukaisiin tavoitteisiin, toteutetaan julkisten toimijoiden kesken eikä johda yksityisten toimijoiden kilpailuedun syntymiseen.

Horisontaalista yhteistyötä koskevan ehdon mukaan ottaminen YTA-sopimukseen antaa YTA-alueelle selkeän ja yhteisesti hyväksytyn oikeudellisen perustan toteuttaa työnjakoa ja yhteisiä ratkaisuja ilman, että yhteistyö tulkitaan hankintalain mukaiseksi palveluhankinnaksi. Ehto vähentää oikeudellista epävarmuutta ja ohjaa yhteistyön toteuttamista siten, että se täyttää sekä kansallisen että EU-oikeuden edellytykset. Samalla se mahdollistaa joustavan ja tarkoituksenmukaisen yhteistyön eri palvelutoiminnoissa ja sellaisissa tilanteissa, joissa alueet yhdessä toteuttavat lakisääteistä järjestämisvastuutaan.

Sopimuslisäykset tulevat voimaan, kun YTA-alueen jokaisen hyvinvointialueen aluevaltuusto on ne hyväksynyt.
(JS)

Toimivallan peruste

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 36 §

Hyvinvointialuejohtajan päätösesitys

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy liitteinä olevat valmiuteen ja varautumiseen sekä horisontaaliseen yhteistyöhön liittyvät sopimusehdot. Ehdot liitetään osaksi voimassa olevaa YTA-sopimusta.

Päätös

Täytäntöönpano Päätösesitys / aluevaltuusto

Muutoksenhaku Ei muutoksenhakuoikeutta